

NEM TEMETNI: MAGYAR STAND-UP KÖRKÉP

Szokásos év végi körkérdésünkkel a slam poetry (2012) és a hazai hip-hop (2014) után egy újabb, a verbális virtuozitás mezején vitézkedő popkulturális szcénához fordultunk, de nem sejtettük, hogy ilyen keményen pattanunk vissza róla – legalábbis elsőre. Nem mintha a megkérdezettek – és az elérésükben segítséget nyújtó szervezők – ne lettek volna maximálisan nyitottak, de mint számunkra is kiderült, a magyar stand-up világában a keresleti piac törvényei uralkodnak, és november–decemberre már jó előre megtelnek a határidőnaplók, előjegyzési naptárak. Így külön köszönjük azoknak az előadóknak, akik emellett is időt szakítottak arra, hogy válaszoljanak körkérdésünkre, vagyis hogy folytassák a következő mondatot: „Tisztelt gyászoló tömeg! Most, hogy itt állunk a magyar stand-up sírjánál...” Nem, nem az érdekelt bennünket, leült-e a magyar stand-up. Dicsérni jöttünk, nem temetni, de még inkább kiprovokálni belőle, mit is gondol magáról. Következzen tehát hét szívet szaggató gyászbeszéd azoktól, akik felültek a provokációnak.

Bálint Ferenc

(Szomszédnéni Produkciós Iroda)

Tisztelt gyászoló tömeg! Most, hogy itt állunk a magyar stand-up sírjánál, először is pontosítanunk kell, nincs pogácsa. Továbbá nincs vicces beszólás, mókás hasonlat, frappáns anekdota, szellemes megfigyelés és szűrős ironia sem, hisz ezeket temetjük.

Végre a tényeké a főszerep. Délután kettő, a koporsó tölgyfa, a sírt barterben ásták. Háromra mindenki mehet vissza dolgozni: Aranyosi tanárnak, Badár vasutasnak, Kőhalmi építésznek, Kovács András Péter jogásznak, Janklovics színésznek és így tovább. Végre mindenki azt csinálhatja majd, amihez nem ért.

Semmi ködösítés, túlzás, nagyotmondás. Csak a kötelező előírások, jogszabályok, szakma.

A végsőbúcsú.hu szerint (not affiliated in any way with legénybúcsú.hu) egy találó idézettel sohasem hibázhatunk. Jodi Lynn Picoult amerikai író, a DC Comics Wonder Women harmadik szériájának

a szerzője írta a halálról: „a halál után nincs visszatérés, nem lehet megnézni, miből szálltunk ki. Bocsánatot sem lehet kérni a dologért. Nincs folytatás...”

Ez tény. És Jodi Lynn Picoult tudja, hogy kell tényekről írni. Könyvei hitelesebbé tételéért sok mindent megtett már: a *The Pact* kedvéért bevonult egy napra a börtönbe, a *Plain Truth* című alkotásáért megtanulta, hogyan kell tehenet fejni, a *Second Glance*-ért még szellemvadászatra is hajlandó volt benevezni, a *The Tenth Circle* alkotási folyamata alatt pedig végigszurkolt egy kutyaszánhúzó-versenyt. Ha ilyen szerzők vannak, ki hiszi el, hogy Bálint Ferenc a Szomszédnéniből saját bevallása szerint olyan kisvárosban született, amelyiknek 2008-ig saját pedofilja sem volt, a szomszéd település pedofilja kellett átjárjon szerdánként, szívességből.

Mert ezentúl az a fontos, ami megtörtént, és úgy kell mondani, ahogy megtörtént. Tényszerűen.

A zenegépből záródalként Zorán *Kell ott fenn egy ország*, Máté Péter *Elmegyek* és Zámbó Jimmy *Csak a jók mennek el* című dalai közül lehet választani. A gép kétszáz forintos érméssel üzemel.

Beliczai Balázs

Tisztelt gyászoló tömeg! Most, hogy itt állunk a magyar stand-up sírjánál...

...ne búslakodjunk! Hisz a magyar stand-up él! Eljöttünk ide, hogy megnézzük, méltó helyre kerül-e majd halála után. Stand-up és halál... Micsoda párosítás! A vidámság és az elmúlás. Mélyfilozófiai probléma. Izgalmas kontraszt: valami könnyed és valami fajsúlyos! Amit sokan számon kérnek a magyar stand-upon. Hogy nem elég elmélyült, nem elég filozofikus. Hogy már csak a nevetetésre hajt, de már nem a régi. Legyen ez a sírhely mementó. Még nem késő, hogy feltámadjon és éljen. Éljen örökké!

Benk Dénes

Tisztelt gyászoló tömeg! Most, hogy itt állunk a magyar stand-up sírjánál, kettős érzelmek tombolnak bennem! Megtört vagyok, mert remélttem, hogy soha nem fog bekövetkezni, de valahol mindig is tudtam,

hogy be fog következni! Amikor megszületett, akkor is gyenge volt, erőtlen, fantáziátlan, egy torz mutáns, egy selejtes olcsó másolat. Mégis szerettük, mégis a miénk volt! Nincs mit szégyellnünk! A humor mindig hű tükre társadalmunknak! De nézzünk most előre! Bár fáj e veszteség, mégse feledjük a prófécíát! Amely szerint az ezredforduló után, az Úr 2004. évében feltámad, újjászületik a magyar stand-up! Minden eddiginél erősebb és hatalmasabb lesz! Zseniális tehetségek, csiszolatlan és csiszolt gyémántok látnak majd napvilágot megreformálva az egész addigi magyar humort! Az ország színházaiban évtizedeken keresztül telt házas közönség várja őket, miközben a legnézettebb televíziós humorműsor lesz az övék! Ahol valami véget ér, ott valami el is kezdődik, így hát ünnepeljünk!

– Gyerekek! Mi ez a szörnység? Ki írta ezt a jelenetet? Ilyesmiről nem volt szó! Mi ez a semmitmondó felvetés? Aki szereti a magyar stand-upot, azt nem érdekli, aki meg nem szereti, azt ez se érdekli! Ezt a jelenetet vegyük ki! Ehhez nem adom a nevem! Vagy ha marad, keressetek másik rendezőt!

Felméri Péter

Tisztelt gyászoló tömeg! Most, hogy itt állunk a magyar stand-up sírjánál, reménykedve várjuk, mikor pattan fel, és nevet a szemünkbe, hogy „Hahaha, ezt beszívtátok. Elhittetek, bedóltetek a kamu halál-híremnek. Mekkora poén!”

Mert a stand-up soha sem halhat meg. A stand-up olyan, mint az őserdő. A fák kidőlhetnek, elkorhadhatnak, de az erdő örök. Humoristák jönnek-mennek, de a stand-up marad. Néha átkeresztelik: volt már bohóckodás, udvari bolondozás, one man show, állj ki és mondd, hofigézáskodás és fábrysándorozás. Konstans módon fejlődik, változik és alakul. Van, amikor mainstream, és van, amikor underground. De halott – soha.

Az első Homo sapiens megjelenése óta voltak olyanok, akik kiváloán tudtak viccet mesélni, vagy a nehézségeikről úgy beszélni, hogy azzal másokat megnevettessenek. A társadalmi problémákat a humor eszközeivel górcső alá venni. A történeésekről ironikusan megemlékezni. Vagy csak egyszerűen úgy kiszínezni egy hétköznapi eseményt, hogy mindenki nevetve fogta a hasát körülöttük. A humor, a poénkodás, a karikírozás mindig is része volt a mindennapjainknak.

Amikor az első majom lejött a fáról, és kiállt a többi elé, megnevetette azokat, akik még a fán voltak. Amikor az első ebihal lábakat növesztett, és kiállt a többi elé a tópartra, azok fuldokolva nevettek rajta. Amikor az első meteorit szembefordult a Big Banggel, és kiállt mondani és mutatni és eljátszani, a többi meteorit gurgulázva suhant el mellette a Tejúton.

A humort nem kitalálta az ember. Az vele született. Mindenki benne megvan. Ez nem egy tanult dolog. Nem mutatják meg a szüleink, hogy ezt hogyan kell, nem oktatják iskolákban, sohase létezett nevetésóra vagy humor tantárgy. Hogyan kell nevetni? Ez mindenki benne van. A génjeinkbe, a neuronjainkba kódolva. Mint a robotokba a robotika három alaptörvénye Asimov könyvében. Humor nélkül nincs ember. Pont úgy, ahogy nincs ember szeretet és harag nélkül. Ez nem választás kérdése.

Hogy ezt illusztráljam, elmesélek egy rövid történetet. Volt egyszer egy gyerek, aki egy lakatlan szigeten született, nem volt se anyja, se apja, se semmilyen rokona. De amikor meglátta, hogy az egyik majom hátulról belelökí a másikat a tóba, nem bírta megállni nevetés nélkül. Ez a gyerek soha sem tanult nevetni, hisz nem volt kitől, és mégis, amikor ezt a kis geget látta a majmoktól, kibuggyant belőle a nevetés. Igaz történet.

És ahogy a humorérzékét nem tudja soha levetkőzni az emberiség, mindig is lesz igény olyanokra, akik viccesek tudnak lenni embertársaik előtt. Volt, amikor még csak saját szórakoztatásukra poénkodtak az emberek, de az sem új keletű, hogy valakik pénzért álltak ki és szórakoztatták a többieket. Az emberek mindig is szerettek nevetni, és mindig akad olyan is, aki megnevetesse őket.

Szóval, kedves egybegyűltek, ez egy kamu temetés. Nevezzük inkább újjászületésnek. Esetleg keresztelőnek. Hisz ha már véget ér a stand-up, akkor jön helyette egy másik név, picit más koncepció, de a lényeg marad: egy ember kiáll a többi elé, és elmesél valami vicceset, amin a többi nevetve fogja a hasát.

Kormos Anett

Tisztelt gyászoló tömeg! Vagyis te, te és te... ja, hogy te sírásó vagy? Akkor te nem, csak ti ketten. Benneteket meg nem ismerlek... most meg hova mentek? Na, mindegy... Most, hogy itt állunk, vagyis állok

a magyar stand-up sírjánál, telve vagyok szomorúsággal. Miattad, drágám... mert itt hagytál. Nem érhet nagyobb fájdalom egy anyát, mint ha a saját gyermekét kell eltemetnie. Mondjuk ez a cipő is kurvára szorít... De nem érhet nagyobb fájdalom egy anyát... Még akkor sem, ha olyan fárasztó gyerek elvesztéséről van szó, mint amilyen te voltál. Persze halottról jót vagy semmit...

Születésed pillanatától tudtam, hogy sokra viszed majd, hogy milliók fognak rajongani érted, és idézik a szavaidat. Később persze kiderült, hogy tévedtem, de a hírnevedből lecsipptenteni vágyó apajelöltek ezt még nem sejtették, úgyhogy mohóságtól ragyogó szemmel tolongtak a bölcsőd felett. Természetesen szeplőtelenül fogantál (ahogy azt illik ezekben a körökben), így egyiküknek se hagytam, hogy a nevére vegyen. Litkai Gergőtől is csak azért fogadtam el némi gyerektartást, hogy olyan életet biztosíthassak neked, amelyet megérdemeltél. Jó, jó, talán egy-két új ruhát és néhány pár cipőt vettem magamnak is, de mégse vallhattál szegényt egy rongyos anyával az általános iskolai szülői értekezleteken, nemde?

Amúgy csodás gyerekkorod volt. Sokat meséltem, énekeltem neked, és azért apáidnak is hagytam néha, hogy levigyenek a játszótérre, hadd örüljenek a nyomorultak. Ráadásul ilyenkor nekem is felszabadult egy kevés időm, és elugorhattam a fodrászhoz. Meg egyszer Hawaii-ra... két hétre. De járt nekem egy kis kikapcsolódás, mert tényleg nem volt könnyű veled. Igen eleven gyerek voltál. De halottról jót vagy semmit...

Szerettem volna, ha orvos vagy ügyvéd lesz belőled. Csakhogy téged nem érdekelt az iskola. Beíratlak zongorára, elhordtalak sportolni, hátha kiderül, hogy valamiben tehetséges vagy. Hiába. Persze hogy aztán nem találtál magadnak rendes munkát. Ha nem örököltél volna tőlem némi humorérzékeny, még annyira se vitted volna, mint így. Tudom, tudom, szerinted ez a bohóckodás is rendes munka... de hát... na... Ha lenne apád, belehalt volna, és még most is forogna a sírjában. De halottról jót vagy semmit...

Vicces voltál, azt meg kell hagyni. Sas Jóska csak kapkodta a levegőt, mikor kirántottad alóla a haknitalajt, és szegény Gálvölgyi Jancsi se volt éppen boldog. Üde színfolt voltál a magyar humor kétszínű palettáján. Sok poént köszönhet neked a közönség. Meg sok OTP-reklámt is, ha már itt tartunk. Nehogy azt hidd, hogy ez csak úgy elfelejtődik, mert elpatkoltál. Ha rendesen tanultál volna, ha ügyvéd vagy orvos lett volna belőled, akkor nem kellett volna minden szart elvállalnod.

De hát beszélhettem én neked... És nem csak élned nem sikerült tisztességesen, meghalnod se.

Gondoltál te arra, mi lesz most a világgal? Kiknek a pofáját kell nézni ezután a tiéd helyett az RTL Klubon? Kit fognak megrendelni a cégek karácsonyi partikra, fesztiválokra? Mégse mehet mindenhova az Irigymirigy meg a Horgas Eszter. Bár biztos, hogy több hahnijuk lesz, mint amikor még éltél... Szinte fáj belegondolni, hogy megszedik magukat a gecik, most, hogy... De halotról jót vagy semmit...

Ha csak egy kicsit jobban vigyáztál volna az egészségedre. Ha nem vállaltál volna annyi céges fellépést, ha nem húztad volna fel magad állandóan a kommenteken, ha nem engedted volna, hogy a falra fessék a halálodat, ha nem ittál és nem füveztél volna annyit... talán még ma is élnél. És nem kellett volna ilyen korán, mindössze négyezerkétszázötvenkét évesen itt hagynod a földi létet. És engem, szegény anyádat, az egyetlen, aki túlélte téged. Belőlem lettél, de porrá leszel. Nyugodj békében!

Kovács András Péter

Tisztelt gyászoló tömeg! Most, hogy itt állunk a magyar stand-up sírjánál, nézzük el magunknak, hogy nem szoknek könnyek a szemünkbe. Helyette csupán hangtalanul zihálunk: nem azért, mert a rögök közt szítáló párába szeretnénk sóhajtani gyászunkat, hanem mert mindent átható intellektuális fingszag nehézkedik tüdőnkre.

Magunk sem tudjuk, melyikünk szellentette el magát először – csak annyi biztos, hogy a közönség vaskosan röhögött. Mi pedig fel szabadultan sóhajtottunk: lám, ennyi is elég. A kacagás azóta elszállt, a poklok kénes záp étere azonban most is a nyakunkban ül, és villás farkával legyezi arcunkba a büntudatot: mi tettük ezt a stand-uppal, miattunk fekszik itt most ő, aki neve szerint a felállásra rendeltetett.

Nomen est omen? No, man. Hosszan tartó gyengélkedés után kimúlt, még mielőtt a nevében foglalt cél, a stand up, a valódi felállás, szellemi felegyenesedés, kinyújtózás, surrectio megvalósulhatott volna. De nem baj, mint minden halottnak, neki is jár még egy esély: a re-surrectio. A feltámadás.

Tragikusan fiatalon érte a halál. De nem úgy, mint Petőfit, dicső hősiességben – sokkal inkább mint egy koravén öszvért, akinek hátára túl gyakran vetettek túl nehéz málhát.

Mennyi minden lehetett volna belőle! Fukar bankárok vagyonát szórhatta volna a nép közé, trónokat repeszthetett volna ketté, hadvezérek kardját csorbíthatta volna ki. De a közönség nem ilyen sorsot szánt neki. Pont olyan vaskosan egyszerűen múlt el, ahogyan élt: a farán lehelte ki a lelkét.

Betegesen született, sok bábája közt elveszett, gyerekfejjel lett népszerű, a közönségben pedig nem a tanítványt, hanem a kenyéradót látta. Szolgált és nem tanította; a kedvére volt, de nem hasznára; ébresztő helyett altatót duruzsolt neki. Behízelegte magát. És amikor már ott volt, ott csücsült mindenki nappalijában, ott gubbasztott mindenki szívében, ott integetett a tévéből, az óriásplakátról és az ország minden nagy művházából, akkor mit csinált? Fáklyaként világított a magyar közélet éjszakájában? Vezetett? Irányt mutatott? Nem. Mert az ember a bársonyszékből és a szószékről várja az iránymutatást. A pódiumról csak a poént várja. Nem akar a stand-upos világnézetén rágódni: habcsókot akar, amelyet bekapnia sem kell, lőjék egyenesen a szájába, ahol azonnal elolvad, és oly édesen-sziruposan csiklandozza a torkát, hogy azt nem lehet megállni kacagás nélkül. Az előadások után sokaknak fáj a nevetéstől a szája. Az agya csak keveseknek.

Divatba jött. Felkapták. Éljeneztek. Ő pedig bedőlt nekik, és ő is éljenezni kezdte magát. Ritkán fogalmazott meg ellenvéleményt – ha mégis, az nem kritika volt, csupán életlen fanyalgás. Ritkán állt ki másokért – amit a közönség érzett iránta, az sem valódi szeretet volt, csupán a flörtök izgalmas bizsergése.

Nevetetett, de nem oldott fel semmit. Sőt. Olykor még nagyobb galibát okozott.

Túl kevesen sértődtek meg rajta, túl kevés ellenséget szerzett magának, túl kevesen kívánták a halálát – ezért a sírjánál sem toporgunk túl sokan.

Tessék. Lehet röhögni. Csak hát nem könnyű. Így, mereven, életlenül, kihűlve egyáltalán nem vicces, sőt, még büdösebb, mint életében volt.

Akkor lehet sírni. De min? Nem érezzük fájó hiányát. Ahogy eltűnt, akadtak mások, akik a helyébe lépve a nézők kegyeit keresik, akik ugyanolyan lelkesen kiszolgálják a jegyvásárló közönséget.

Akkor mit lehet csinálni? Pirulni. Zavartan állni egyik lábunkról a másikra, kicsit szégyellni, hogy ismertük, aztán soha többé nem beszélni róla, csak időnként mosolyból kötni szárazvirág-csokrot a sírjára, és a YouTube burjánzó gízgazai alól időnként kigyomlálni egy-két

olyan villanását, amire érdemes emlékezni. Amiért még évek múlva is meggyűjtjük a lájkok mécseseit.

És bízni abban, hogy bár a valódi stand-up, a surrectio elmaradt, jöhet még egy második esély, a resurrectio. Hogy úgy jövünk-e fel az éji világból, mint Petőfi a *Szeptember végén* című versében, úgy táma-dunk-e fel, mint Pilinszky *Harmadnaponjában*, avagy úgy, mint akár-melyik rothadó élőhalott a *Walking Dead*-ben, az csak rajtunk múlik.

Most pedig énekeljük el a „Közelebb, közelebb...” kezdetű éneket, majd tekintsünk meg az elhunytól egy rövid összeállítást, amely a ki-járatnál megvásárolható DVD-n és Blu Rayen.

Tóth Szabolcs
(*Szomszédnéni* Produkciós Iroda)

Tisztelt gyászoló tömeg! Most, hogy itt állunk a magyar stand-up sírjá-nál, mindannyian jóval szegényebbek vagyunk – kivéve talán a többs-deüagnököket –, mint néhány nappal ezelőtt, például kedden, amikor még élete teljében volt.

Jómagam szoros kapcsolatot ápoltam az elhunyttal, akivel 2007-ben kötöttem életre szóló barátságot. Korábban is eljutott hozzám a híre, távolról tiszteltem, de akkor még nem gondoltam, hogy akkora meg-tiszteltetés ér, hogy személyesen is megismerhetem. Az első időkben havonta találkoztunk, megittunk valamit, meséltünk egymásnak. Az utóbbi időben viszont már életem szerves része lett, együtt utaztunk keresztül-kasul Magyarországon, és nem csak ott.

Együtt szórakoztunk, együtt ittunk, együtt ettünk, együtt vittük le a szemetet, együtt próbáltunk úrlapokat kitölteni, és együtt néztük a csajokat az első sorban. Ezért is ért váratlanul a hír, hogy elköltözött közülünk. Első hallásra természetesen nem akartam elhinni, és még most is nagyon nehezen fogom fel, hogy ekkora tragédia érte a magyar nemzetet. Ebből is látszik, milyen törekeny az élet: egyik nap még milliók élvezik a létét, másnapra egy lejárt szavatosságú musical örökre megfoszt tőle.

Szomorú vagyok, de nincs bennem bosszúvágy, hiszen hiába tiltá-nánk be az összes musicalt, az már nem hozza Őt vissza közénk. Ő sem szeretné, ha ártanánk bárkinek, ahogy Ő sem tette. Mindenkihez és szinte mindenkiről volt egy jó szava. Sötét idők következnek, tele de-presszióval, rekeszizom-sorvadással. Alig néhány napja költözött el,

de már hegyekben állnak a kidobott, használhatatlanná vált szmájlik. Számptalan fölöslegessé vált mikrofon várja, hogy kitalálják, mi legyen velük. Egyesek simán bezúznák, mások kalapáccsá alakítanak, de vannak, akik kibelegznék őket, és felhasználnák mint mosható fagylalt-tölcsért.

Most, hogy Ő nincs, új szakma születik, a gyógycsiklandozóké – de vajon betöltheti-e bármi azt az űrt, melyet maga után hagyott? Szerintem nem. Nélküle ez a világ egy kicsivel kevésbé jó hely, hiszen hiába az import szlovák stand-up, amit természetesen meg lehet nézni, de mivel szlovákul van, senki sem érti, így mégsem ugyanaz, mint a magyar stand-up volt.